

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Менюка Миколи Васильовича
**«Організаційно-економічний механізм управління безпекою праці у
територіальних громадах»,**
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 «Менеджмент»,
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи

Сучасні територіальні громади України функціонують у надзвичайно складному безпековому, інституційному та соціально-економічному середовищі. Воєнний стан, пошкодження об'єктів інфраструктури, переміщення населення, кадрові втрати, зростання навантаження на комунальні підприємства та установи істотно підвищують рівень професійних і техногенних ризиків. За таких умов забезпечення безпеки праці набуває значення не лише внутрішньої функції роботодавця, а й важливої складової публічного управління, місцевої безпеки, захисту людського капіталу та стійкості громади.

Актуальність теми визначається також розширенням повноважень органів місцевого самоврядування та необхідністю інтегрувати питання безпеки праці у стратегічне планування, місцеві програми, систему цивільного захисту, діяльність комунального сектору та механізми взаємодії із громадськістю. Традиційні контрольні підходи, зосереджені переважно на фіксації порушень і реагуванні після настання небезпечної події, не відповідають сучасним вимогам превентивного та ризик-орієнтованого управління.

Дисертаційна робота Менюка Миколи Васильовича спрямована на вирішення важливого наукового завдання щодо формування організаційно-економічного механізму управління безпекою праці у територіальних громадах. Її зміст відповідає сучасним потребам розвитку менеджменту, публічного управління та місцевого самоврядування, а отримані результати мають потенціал практичного застосування у діяльності органів місцевої влади, комунальних підприємств та установ.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами і темами

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи Миколаївського національного аграрного університету за темою «Формування потенціалу місцевого розвитку територіальних громад» (номер державної реєстрації 0121U114744). У межах зазначеної теми здобувачем обґрунтовано підходи до забезпечення безпечних і належних умов праці як складової інфраструктурного забезпечення, стійкості та сталого розвитку територіальних громад.

Положення дисертації узгоджуються з актуальними напрямками досліджень у сфері децентралізації, інституційної спроможності громад, публічного менеджменту, управління ризиками, цивільного захисту та післявоєнного відновлення територій.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Мета дисертаційного дослідження сформульована відповідно до обраної теми та полягає у теоретичному обґрунтуванні й розробленні організаційно-економічного механізму управління безпекою праці у територіальних громадах. Поставлені завдання логічно охоплюють теоретичний, методичний, аналітичний та прикладний рівні дослідження.

У першому розділі розкрито теоретико-методичні засади управління безпекою праці у територіальних громадах. Автором систематизовано наукові підходи до трактування базових категорій, уточнено зміст поняття «управління безпекою праці у територіальних громадах», визначено ролі органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств і установ, роботодавців, працівників, профспілок, громадських організацій та державних інституцій.

Позитивної оцінки заслуговує підхід, за якого безпека праці розглядається як міжсекторальна управлінська проблема, пов'язана із соціальною відповідальністю, збереженням трудового потенціалу, місцевою безпекою та стійкістю громади. Обґрунтовано методичні підходи до оцінювання стану управління з урахуванням нормативно-правових, організаційно-управлінських, кадрових, ресурсно-фінансових, інформаційно-аналітичних і ризик-орієнтованих складових.

У другому розділі здійснено діагностику стану управління безпекою праці у територіальних громадах Миколаївської області. Проведено соціально-економічну характеристику громад, проаналізовано організаційне забезпечення, кадрові, ресурсні та економічні чинники, виявлено інституційні обмеження й проблеми інтеграції безпекових питань у місцеві управлінські документи.

У третьому розділі сформовано концептуальні засади організаційно-економічного механізму управління безпекою праці, запропоновано організаційні важелі, економічні інструменти та інтегровану дворівневу модель, яка поєднує стратегічний рівень органів місцевого самоврядування з операційним рівнем комунальних підприємств і установ.

Обґрунтованість результатів підтверджується використанням системно-структурного аналізу, сценарного прогнозування, експертних оцінок, методу ієрархічного аналізу, аналізу політик, контент-аналізу, просторового, факторного, регресійного та інституційного аналізу. Висновки і рекомендації є логічними, взаємопов'язаними та відповідають поставленим завданням.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у розвитку теоретико-методичних і практичних засад формування системи управління безпекою праці у територіальних громадах в умовах децентралізації, воєнного стану та сучасних безпекових викликів.

Найбільш вагомим науковим результатом є розроблення інтегрованої дворівневої моделі управління безпекою праці, яка поєднує стратегічний рівень органів місцевого самоврядування та операційний рівень комунальних підприємств і установ. Модель системно інтегрує нормативно-правовий, організаційно-управлінський, кадрово-компетентнісний, ресурсно-фінансовий, інформаційно-аналітичний і ризик-орієнтований компоненти.

Удосконалено понятійний апарат, підходи до інтеграції безпеки праці у стратегічні та програмні документи громад, а також систему ключових показників ефективності. Подальшого розвитку набули положення щодо локального нормативного забезпечення, цифрового моніторингу, поетапного планування та міжсекторальної координації.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Теоретичне значення результатів полягає у поглибленні наукового розуміння управління безпекою праці на місцевому рівні, уточненні його сутності, систематизації суб'єктів, функцій і принципів, а також у розкритті взаємозв'язку між безпекою праці, інституційною спроможністю, місцевою безпекою та соціально-економічною стійкістю громади.

Практичне значення полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій органами місцевого самоврядування, комунальними підприємствами та установами для формування місцевих програм, розподілу повноважень, планування превентивних заходів, впровадження цифрового моніторингу, розвитку соціального партнерства та культури безпеки.

Результати дослідження отримали практичне застосування у діяльності Миколаївського національного аграрного університету та Шевченківської сільської ради, що підтверджує їх практичну спрямованість.

Повнота викладення результатів дисертації в наукових публікаціях

Основні положення дисертаційного дослідження достатньо повно викладено у 10 наукових працях здобувача, з яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 статтю — у виданні, що індексується у наукометричній базі Scopus, та 5 праць мають апробаційний характер.

Тематика публікацій охоплює понятійно-категоріальний апарат, організаційні, кадрові, ресурсні, правові та ризик-орієнтовані аспекти управління безпекою праці. Результати дослідження апробовано на міжнародних науково-практичних конференціях.

Оцінка структури, змісту та оформлення дисертації

Дисертація має логічну структуру та складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 205 сторінок, у тексті наведено 24 таблиці та 28 рисунків.

Структура роботи відповідає поставленій меті й завданням. Матеріал викладено послідовно та науково аргументовано. Табличні й графічні матеріали доповнюють аналітичну частину, а висновки відображають основні результати дослідження.

Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим вимогам. Окремі редакційні неточності не впливають на її наукову цінність.

Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами ознайомлення з дисертацією підстав для сумнівів у дотриманні здобувачем принципів академічної доброчесності не виявлено. Запозичені положення, нормативні документи, статистичні та аналітичні матеріали мають належні посилання.

Дисертаційна робота має ознаки самостійного завершеного дослідження, а наукові положення, висновки та рекомендації відображають особистий внесок здобувача.

Зауваження та дискусійні положення

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, доцільно висловити окремі зауваження і дискусійні положення, сформульовані з позицій публічного управління та місцевого самоврядування і такі, що не повторюють зауваження інших рецензентів та опонентів.

1. У роботі недостатньо деталізовано механізм закріплення запропонованої системи управління безпекою праці у локальних нормативно-правових актах територіальної громади. Доцільно було б запропонувати орієнтовний перелік рішень ради, розпоряджень голови, положень про структурні підрозділи, регламентів та стандартних операційних процедур, необхідних для інституціоналізації механізму.

2. Потребує розширення питання інтеграції безпеки праці у плани відновлення та розвитку територій. З огляду на післявоєнну відбудову доцільно було б визначити, яким чином вимоги безпеки праці мають враховуватися під час підготовки проєктів відновлення інфраструктури, відбору інвестиційних проєктів, реконструкції комунальних об'єктів і створення нових робочих місць.

3. У дисертації не повною мірою конкретизовано порядок взаємодії органів місцевого самоврядування з військовими адміністраціями у громадах, де такі адміністрації створені або здійснюють окремі повноваження. Доцільно було б визначити механізм узгодження рішень, обміну інформацією та розподілу відповідальності у сфері безпеки праці в умовах особливого правового режиму.

4. Потребує поглиблення питання громадської участі у формуванні та оцінюванні місцевої політики безпеки праці. Роботу посилило б визначення форм консультацій із працівниками, професійними спілками, громадськими організаціями, внутрішньо переміщеними особами та іншими групами, а також механізмів урахування їхніх пропозицій у місцевих програмах.

5. Недостатньо розкрито механізм публічної підзвітності органів місцевого самоврядування за реалізацію заходів у сфері безпеки праці. Доцільно було б запропонувати формат щорічного публічного звіту, перелік обов'язкових показників, порядок розгляду звіту радою та можливості громадського контролю.

6. У роботі доцільно було б чіткіше визначити місце старостинських округів у запропонованій системі. Для великих за територією громад старости можуть виконувати функції первинного збору інформації про ризики, комунікації з працівниками та установами, а також контролю доступності превентивних заходів у віддалених населених пунктах.

7. Потребує додаткового обґрунтування порядок забезпечення безперервності управління безпекою праці у разі тимчасової окупації, евакуації органу місцевого самоврядування або втрати доступу до адміністративної інфраструктури. Доцільно було б запропонувати резервні управлінські процедури, дублювання критичних даних, дистанційні формати координації та порядок відновлення системи після деокупації.

8. У дисертації недостатньо уваги приділено врахуванню принципу безбар'єрності та потреб вразливих груп працівників. Доцільно було б передбачити окремі управлінські рішення щодо працівників з інвалідністю, осіб старшого віку, ветеранів, працівників із психосоціальними травмами та інших категорій, для яких стандартні заходи безпеки можуть бути недостатніми.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи та можуть бути враховані у подальших дослідженнях і практичній реалізації запропонованого механізму.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Менюка Миколи Васильовича на тему «Організаційно-економічний механізм управління безпекою праці у територіальних громадах» є завершеним, самостійним та актуальним науковим дослідженням, у якому отримано нові теоретичні, методичні та практичні результати у сфері менеджменту територіальних громад.

За актуальністю, науковою новизною, ступенем обґрунтованості положень і висновків, практичним значенням та повнотою оприлюднення результатів дисертаційна робота відповідає вимогам, установленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Вважаю, що Менюк Микола Васильович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент», галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування
і міжнародної економіки
Миколаївського національного
аграрного університету

Альона КЛЮЧНИК

Власноручний підпис А. Ключник
засвідчую начальниця відділу кадрів
Миколаївського національного
аграрного університету

Людмила МАШКІНА